

OKO OTOKA

VANJA BULIĆ

Laguna

Copyright © 2009 Vanja Bulić
Translation Copyright © 2009 ovog izdanja, LAGUNA

Sve laži u ovoj knjizi su istinite.

*Knjigu posvećujem ocu Dušanu, majci Bosiljki i sestri Branki,
kojima je odavno sve jasno, kao i mojim sinovima Dušanu, Ivanu
i Ognjenu da bi umeli da razumeju i oproste, ali da ne zaborave.*

Prvi deo
ĐAVOLOV KOTAO

9. novembar 2003. godine
Beograd

Golubovi napraviše krug iznad glave Nikole Pašića, uklesanog u kamen, i kao uvežbana avionska formacija raspoređiše se oko starca koji je sa šakom iznad očiju buljio u spomenik. Upravo tako – buljio, iako su njegovo otmeno držanje i skupocen mantil odavali čoveka umešnog u skrivanju nelagode zbog nečega što ga iritira.

– Trg Marksa i Engelsa pretvoriti u Trg Nikole Pašića!? – reče kroz zube, ali dovoljno glasno da poplaši golubove.

Prhnuše ponovo ka plavetnilu, neuobičajenom za ovo doba godine. Sunce je, probijajući se kroz razređene krošnje drveća, iscrtavalo šare po kamenom tlu centralnog beogradskog trga. Starac pogledom isprati ptice, uvređen zbog njihovog bezrazložnog straha. Zavuče ruku u džep, izvadi hrpu mrva i ispruži dlan ka nebu. Istom brzinom kojom su odleteli, golubovi se vratiše i raspoređiše oko stasitog starca. Okrenuo je leđa spomeniku, pomerio se ka vodoskoku i zagledao u zgradu Savezne skupštine.

– Jedite... Jedite – prošaputa, očigledno naviknut da razgovara sam sa sobom.

Ptice su ključale mrvice hleba, a potom mu sletale na rame. Učini mu se da mu pevuše: ta melodija ga podseti na gugutanje

bebe prislone na majčinu sisu. Osmehnu se nekontrolisano. Osmeh, naglo izbrisan mislju o bebi i toplini doma, ubrzo pređe u grč. Razljučen iznenadnom provalom nežnosti, praćen golubovima, krenu ka prodavnici novina. Kupi *Politiku*, a jedan golub slete na hrpu novina i ostavi trag. Starac se cinično nasmeja, jer primeti da se ptičji izmet razlio po naslovnoj strani nekih nezavisnih novina.

– Oprostite, gospodine! Prokleta živina! – povika prodavac novina i jednim ilustrovanim časopisom pokuša bezuspešno da udari pticu.

- Druže – kočoperno reče starac.
- Nisam vas razumeo, gospodine.
- Rekoh – druže. Nisam ja gospodin.
- Nema problema, gospodine. Kako vi kažete.

Prodavac odmahnu rukom, izade iz kioska, obrisa novine i poče da razmešta štampu po pultu. Deca su trčala po trgu, a roditelji, uglavnom očevi što beže iz kuće nedeljom pre podne kako bi izbegli nervozu koja prati pripremanje nedeljnog ručka, čitali su novine ili se lenjo protezali na iznenadnom novembarskom suncu. Starac sede na klupu pored vodoskoka, a golubovi ga, kao spretni telohranitelji, okružiše iščekujući nove mrvice hleba. Pretrča po naslovima i zatim okrenu strane sa umrlicama.

Pažljivo je zagledao fotografije i iščitavao maloreke tekstove. Bio je zadovoljan. Na prve dve strane nije bilo umrlica prijatelja i rođaka. A kad je okrenuo poslednju stranu čitulje, zastade, zatečen fotografijom i imenom ispod nje. Ruke mu zadrhtaše. Brzo zatvori novine. Stavi ih u krilo, skide naočari, udahnu duboko i zagleda se u nebo. Sunce mu ulete u oči. Blesnuše nebeskim plavetnilom. Oseti damare krvi i pomisli kako mu je srce uskočilo u grlo. Ostavi novine na klupu i polako, jer oseti umor i nenadanu težinu u nogama, krenu ka česmi pored vodoskoka. Golubovi su trčkarali ispred njega, gegali se i pevušili. Umi se. Popravi frizuru, pa se, praćen golubovi-

ma, vrati na klupu. Ponovo oseti pulsiranje krvi, stavi naočari i polako, kao pokeraš kad gustira karte, otvori pretposlednju stranu *Politike*.

Slika je bila tamo. I ime. Nervozno pomeri ruku ka unutrašnjem džepu sakoa. U tom pokretu je bilo nenadane brzine, žustrine uvežbanog čoveka, čija je ruka na taj način često prelazila uhodani put. Neznancu bi sigurno mogao ličiti na starca koji broji otkucaje srca. Naglo ustade, okrenu se ka zgradi Savezne skupštine i odlučno, mada usporeno, krenu. Na semaforu, kod zgrade *Borbe*, upali se zeleno svetlo, pa automobili krenuše. Vozači su trubili uz škripu kočnica, psujući ludog starca. Golubovi su ga pratili, leteli mu iznad glave, praveći živi oreol. Iz golubijeg oblaka na starčevo čelo kanu ptičji izmet i napravi tamnu mrlju. Jedno dete uperi prst prema starcu i uzviknu:

– Mama, onog čiku je pokakila ptica!

– Koga ptica pokaki, taj je srećan čovek – odgovori dečakova majka i stegnu ga za ruku, opominjući ga tako da ne nastavlja sa opisivanjem prizora.

Starac se probijao između parkiranih automobila. Sudarao se sa ljudima koji su gundali i rukama rasterivali golubove. Došao je do stepeništa skupštinskog zdanja i seo na prvi stepenik. Golubovi su se rasporedili unaokolo, užurbali se pretrčavajući ili prelećući sa jednog na drugi stepenik. Iz unutrašnjeg džepa mantila starac izvuče olovku i zapisa nešto na slobodnom delu, iznad glavnog naslova na prvoj strani *Politike*.

Iznad njega su se šepurili Rosandićevi konji. Jednog konja je čovek gurao ka Skupštini, a drugog vukao na suprotnu stranu. Prvi put mu u misli ne dođe šala koju je uvek izgovarao pri pomenu bronzanih konja na ulazu u skupštinsko zdanje: teško konja ugurati u Skupštinu, a još teže izgurati. Otvorenih usta je zurio u bronzanu stražu, a kroz glavu mu projuriše neki neosedlani konji iz detinjstva, začu njihovo njištanje. Levu ruku spusti na *Politiku* položenu na stepenik, a desnu naglo zavuču ispod pazuha, izvadi pištolj i zabode ga u usta. Kad se razleže

pucanj, golubovi odleteše u nebo, kloparanje njihovih krila stoji se sa zvukom metka što para vazduh, kida meso i lomi kosti, a vozač autobusa broj 37 zakoči u mestu. Otvori vrata. Niko od putnika ne izađe. Naslonili su glave na staklo i buljili u prizor na stepeništu ispred Skupštine.

Otvoriše se masivna skupštinska vrata i dva čoveka se sjuriše dole. Kleknuše kraj starca izvrnutog na stepeništu. Iz njegove razvaljene glave isticala je krv. Jedan čovek stavi dva prsta na starčeve vratne žile, a njegov kolega se sagnu i nasloni uho na starčeve grudi. Istovremeno se uspraviše i raširiše ruke u znak predaje pred smrću.

Starac je pao unazad, i levim obrazom je dodirnuo treći stepenik. Krv iz njegove glave slivala se, kao ukleti slap, tekući ka pločniku na kome je ležala *Politika*. Crveni potok se spusti do ruba novina, kao putokaz. Čovek iz obezbeđenja zagleda se u novine. Krv ih je upravo dotakla, pa ih čovek naglo podiže, jer je rumena boja zakačila prvo slovo sveže ispisane poruke.

Na belini iznad glavnog naslova, na prvoj strani *Politike*, iskošena, drhtava slova, vođena jakim osećanjima formirala su tri reči: „Oprosti mi, Dušane“.

10. novembar 2003. godine
Beograd

Starački dom na Bežanijskoj kosi više liči na luksuzni hotel nego na poslednje utočište ljudi koji nemaju gde i kod koga da stanuju. Ko može dobro da plati, našao je lepo gnezdo; paze ga i maze, a on nastavlja da čezne za mirisom doma u kome sada žive sinovi i kćeri, unuci, snaje i zetovi. Iščekuje nenajavljene posete, krati vreme uz šah, domine i karte, svađa se sa voditeljima TV dnevnika, ranije leže i neretko plače pokriven jorganom preko glave. U ovakve ustanove policija retko zalazi. A jutros sve vrvi od užurbanih ljudi u plavim i sivomaslinastim uniformama.

– Ubio se general – prošaputa krezub čovek koji u žurbi nije stigao da stavi protezu za zube.

– Koji general? Ima nas nekoliko – znatiželjno uzvratit stasit osamdesetogodišnjak.

– Drug Mrki.

– Mrki!? Zašto bi se on ubio!?

Krezubi čovek slegnu ramenima i utopi se među štíćenike staračkog doma, uplašene i ustreptale pred činjenicom da je jedan od njih zauvek otišao. Ta misao ih proganja otkad pređu prag staračkog doma. Ko će im zaklopiti oči kad mrak večno uđe u njih?